

6100 SAYILI HUKUK MUHAHAMELERİ KANUNUNDA

GÖREV VE YETKİ

1.GÖREV:

A)Görevin Niteliği: 6100 sayılı kanunun 1.maddesi mahkemelerin görevinin niteliği hakkında bilgi vermektedir. Denilmektedir ki;

**MADDE 1- (1) Mahkemelerin görevi, ancak kanunla düzenlenir.
Göreve ilişkin kurallar, kamu düzenindedir.**

Görevin kamu düzeninden sayılması, onun usuli dava şartlarından olmasını gerektirir ki bu durum yine HMK m.114'te açıkça belirtilmiştir:

**MADDE 114- (1) Dava şartları şunlardır:
(...) c) Mahkemenin görevli olması (...)**

Buna göre mahkemenin görevli olması dava şartı sayıldığı için yargılamanın her aşamasında bu husus araştırılabilecek, görevli olmayan bir mahkemede dava açılmış olması hatta davanın hükme bağlanmış olması durumunda bile görevsizlik nedeniyle kanun yollarına başvurulabilecektir.

Mahkemelerin görevinin kamu düzeninden sayılmasının bağlandığı diğer bir sonuç da tarafların aralarında "görev sözleşmesi" yaparak görevli mahkeme tayin edemeyecek olmasıdır. Diğer bir deyişle; taraflar söz konusu uyumsuzlukla ilgili olarak görevli olmayan bir mahkemeyi aralarında anlaşarak görevli kılamazlar.

B)Asliye Hukuk Mahkemelerinin Görevi: 6100 sayılı kanunun 2.maddesinde bu mahkemelerin görevi genel nitelikli olarak şu şekilde belirlenmiştir:

MADDE 2- (1) Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir.

(2) Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir.

Bu madde ile birlikte HUMK'ta asliye hukuk mahkemeleri ile sulh hukuk mahkemelerinin görev ayrımında değer sınırlaması kalkmıştır. 6100 sayılı HMK ile birlikte asliye hukuk mahkemeleri ile sulh hukuk mahkemeleri arasında konu bakımından bir ayrım oluşmuştur. Bu durumda genel görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. Ancak HMK m.2/1' de "malvarlığı ve şahısvarlığına ilişkin davalarda aksine bir düzenleme bulunmadıkça" ve fıkra 2'de de "bu kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça" ibareleri yer alması sebebiyle eğer bu konularda HMK ve diğer yasalarda aksi yönde bir görevlendirme varsa, belirtilen mahkeme görevli olacaktır. Böyle bir görevlendirmenin olmadığı durumlarda asliye hukuk mahkemesi genel görevlidir.

Aynı şekilde HMK m.3'te de ölüm veya vücut bütünlüğünün yitirilmesinden doğan zararların tazmini davalarında da görevli mahkeme olarak asliye hukuk mahkemeleri belirlenmiştir. Ancak bu konuda iş yasalarından doğan hükümler saklı tutulmuştur:

MADDE 3- (1) Her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin davalara asliye hukuk mahkemeleri bakar. İdarenin sorumluluğu dışında kalan sebeplerden doğan aynı tür zararların tazminine ilişkin davalarda dahi bu hüküm uygulanır. 30/1/1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri saklıdır.

Bu madde 6100 sayılı HMK'nın getirdiği yeniliklerden birisidir. HUMK' ta bu maddeyi karşılayan bir hüküm bulunmamaktadır.**ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İPTAL EDİLMİŞTİR.**

C)Sulh Hukuk Mahkemelerinin Görevleri: Sulh hukuk mahkemelerinin görevli olduğu alanlar bu kanunun 4.maddesinde sayılmıştır. Şöyle ki;

MADDE 4- (1) Sulh hukuk mahkemeleri, dava konusunun değer veya tutarına bakılmaksızın;

a) Kiralanan taşınmazların, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununa göre ilamsız icra yoluyla tahliyesine ilişkin hükümler ayırık olmak üzere, kira ilişkisinden doğan

alacak davaları da dâhil olmak üzere tüm uyuşmazlıkları konu alan davalar ile bu davalara karşı açılan davaları,

b) Taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaşılmasına ve ortaklığın giderilmesine ilişkin davaları,

c) Taşınır ve taşınmaz mallarda, sadece zilyetliğin korunmasına yönelik olan davaları,

ç) Bu Kanun ile diğer kanunların, sulh hukuk mahkemesi veya sulh hukuk hâkimini görevlendirdiği davaları görürler.

Bu hüküm ile birlikte müddeabihin değer ve miktarına bakılmaksızın kira ilişkisinden doğan her tür uyuşmazlıkta, taşınır ve taşınmaz malların veya hakların paylaşılmasında ve ortaklığın giderilmesinde (izale-i şuyu), taşınır ve taşınmaz mallarda sadece zilyetliğin korunmasına yönelik olan davalarda sulh hukuk mahkemesi görevli kılınmıştır.

6100 sy. HMK m.4/1,ç'de "bu kanun ve diğer kanunların, sulh hukuk mahkemesi veya sulh hukuk hakimini görevlendirdiği davaları görürler" denilmek suretiyle sulh hukuk mahkemesinin hem bu kanun hem de başka kanunlarla görevli kılınabileceğinden bahsedilmiştir.

Ayrıca sulh hukuk mahkemesi çekişmesiz yargı işlerinden doğan davalarda da görevlidir (6100sy. HMK m.383). Çekişmesiz yargı işlerinin neler olduğu 6100 sy. HMK 382.maddesinde şu şekilde tahdidi olarak sayılmıştır;

MADDE 382- (1) Çekişmesiz yargı, hukukun, mahkemelerce, aşağıdaki üç ölçütten birine veya birkaçına göre bu yargıya giren işlere uygulanmasıdır:

- a) İlgililer arasında uyuşmazlık olmayan hâller.
- b) İlgililerin, ileri sürülebileceği herhangi bir hakkının bulunmadığı hâller.
- c) Hâkimin resen harekete geçtiği hâller.

(2) Aşağıdaki işler çekişmesiz yargı işlerinden sayılır:

a) Kişiler hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:

1) Ergin kılınma.

2) Ad ve soyadın değiştirilmesi.

3) Ölüm karinesi sebebiyle (ilgili yerin mülkî amirinin emriyle) nüfus kütüğüne ölü kaydı düşülen kişinin sağ olduğunun tespiti.

4) Gaiplik kararı.

5) Kişisel durum sicilindeki kaydın düzeltilmesi.

b) Aile hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:

1) Henüz evlenme yaşında olmayanların evlenmesine izin verme.

2) Gaiplik nedeniyle evliliğin feshi.

3) Evlendirme memurunun, evlenme başvurusunu ret kararına karşı yapılan itiraz.

4) Yeniden evlenmede bekleme süresinin hâkim tarafından kaldırılması.

5) Terk eden eşin ortak konuta davet edilmesi.

6) Eşlerden birinin, evlilik birliğini tek başına temsil etmek konusunda yetkili kılınması.

7) Aile konutu ile ilgili işlemler için diğer eşin rızasının sağlanamadığı hâllerde hâkimin müdahalesinin istenmesi.

8) Mevcut mal rejiminin eşlerden birinin veya alacaklıların talebiyle mal ayrılığına dönüştürülmesi ve sebeplerin ortadan kalkması hâlinde mal ayrılığından eski rejime geri dönülmesi.

9) Paylaşmalı mal ayrılığında boşanma veya evliliğin iptali hâlinde, aile konutu ve ev eşyasını hangi eşin kullanmaya devam edeceği hakkında karar verilmesi.

10) Sağ kalan eşe aile konutu üzerinde ve ev eşyası üzerinde mülkiyet veya intifa hakkı tanınması.

11) Mal ortaklığında eşlerden birinin mirası reddine izin verilmesi.

12) Ana babaya çocuğun mallarından bir kısmını çocuğun bakım ve eğitimi için sarf etme izninin verilmesi.

13) Velayetin kaldırılması, velayetin eşlerden birinden alınarak diğerine verilmesi ve kaldırılan velayetin geri verilmesi.

14) Hâkimin çocuğun mallarının yönetimine müdahale etmesi ve çocuğun mallarının yönetiminin kayyıma devri.

15) Evlilik sona erince velayet kendisinde kalan eşin, hâkime çocuğun malları hakkında defter sunması.

16) Aile yurdunun kurulmasına izin verilmesi, kuruluşun tebliğ ve ilanı, kapatılması hâlinde tapu sicilindeki şerhin silinmesine izin verilmesi, taşınmazın bizzat malik veya ailesi tarafından kullanılması şartına geçici olarak istisna tanınması.

17) 14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanuna göre aile mahkemesi hâkimi tarafından karar verilecek tedbirler.

18) Çocuk hâkimi tarafından, çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya resen çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması.

19) Vesayet işleri.

c) Miras hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:

1) Sulh hâkimi tarafından resmî vasiyetname düzenlenmesi; el yazısı ile vasiyetnamenin sulh hâkimi tarafından saklanması; sözlü vasiyetname tutanağının sulh veya asliye mahkemesine tevdi.

2) Vasiyeti yerine getirme görevlisine görevinin bildirilmesi.

3) Vasiyeti yerine getirme görevlisinin tereke malları üzerinde tasarruf etmesine izin verilmesi.

4) Gaibin mirasçılarına, gaibe düşen miras payının teslim edilmesi.

5) Tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine ulaşmasını sağlamak için önlem alınması.

6) Mirasçılık belgesi verilmesi.

7) Terekenin yazımı işleminin sona erdiğinin mirasçılara bildirilmesi, mirasın reddi beyanının tespiti ve tescili; mirasın reddinin, mirası reddeden kişiden sonra gelen mirasçılara bildirilmesi; mirasın reddi süresinin uzatılması.

8) Terekenin resmî defterinin tutulması.

9) Sulh hâkiminin özellikleri olan eşyanın mirasçılardan birine tahsis edilmesi veya satılmasına karar vermesi.

ç) Eşya hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:

1) Taşınmaz üzerinde taraf oluşturulmasına ve hak ihlaline sebebiyet vermeyecek düzeltmelerin yapılması.

2) Taşınmaz rehninde alacaklı için kayyım tayini.

d) Borçlar hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:

1) Yetkisi sona eren temsilcinin temsil belgesini mahkemeye teslimi.

2) Borçluya ifa veya teminat göstermesi için süre verilmesi.

3) Tevdi mahalli belirlenmesi veya tevdi edilemeyecek eşyanın satılması.

- 4) Alacaklısı ihtilafli olan borcun mahkemeye tevdiî.
  - 5) Ayıplı hayvanın bilirkişi tarafından muayenesi.
  - 6) Mesafeli satımlarda ayıbın tespiti veya ayıplı malın satılmasına izin verilmesi.
  - 7) İşçiye kârdan hisse verilmesini öngören iş sözleşmesinde, mahkemenin işverenin hesaplarını inceleyecek bir kişi tayin etmesi.
  - 8) Eser sözleşmesinde eserin ayıplı olup olmadığının bilirkişiye tespit ettirilmesi.
  - 9) Satılmak için komisyoncuya gönderilen eşyanın hasarının tespiti.
  - 10) Komisyoncu elindeki malın açık artırma ile satışına izin verilmesi.
- e) Ticaret hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:
- 1) Ticari defterlerin zıyaî hâlinde belge verilmesi.
  - 2) Acentenin müvekkili hesabına teslim aldığı malın Borçlar Kanununa göre satılması.
  - 3) Kollektif şirketin tasfiyesinde tasfiye memuru tayini.
  - 4) Komanditer ortağın talebiyle şirket hesaplarını incelemek için eksper tayini.
  - 5) Anonim şirkette aynı sermaye konulması, tescilden itibaren iki yıl içinde sermayenin onda birini aşan tutarda işletme devralınması ve sermaye azaltılmasında bilirkişi raporu alınması ve mahkemenin izni.
  - 6) Kıymetli evrakın iptali.
  - 7) Eşya taşımada eşyanın hasar ve eksikliğinin tespit edilmesi; teslim edilememesi hâlinde Borçlar Kanunu hükümlerine göre satılmasına karar verilmesi; gönderilen eşyanın mahkeme marifetiyle muayenesi.
  - 8) Gemi ipoteğinde, malikin bulunamadığı hâllerde kayyım tayini.
  - 9) Deniz raporu tanzimi.
  - 10) Kırkambar sözleşmesinde geminin hareket gününün mahkeme tarafından tayini.
  - 11) Navlun sözleşmesinde, boşaltma limanında malların hâl ve vaziyetinin, ölçü, sayı ve tartısının ekspere tespit ettirilmesi.
  - 12) Müşterek avaryalarda dispeççi tayini ve dispecin mahkemece tasdiki.
  - 13) Denizcilik rizikolarına karşı sigortalarda zararın ve kapsamının belirlenmesi için bilirkişi tayini.
  - 14) Kooperatiflerde aynı sermayeye değer biçilmesi için bilirkişi tayini.
- f) İcra ve iflas hukukundaki çekişmesiz yargı işleri:

1) İpotekli alacakta alacaklının gaipliği veya alacağı almaktan kaçınması hâlinde, borç tutarının icra dairesine tevdi edilmesi üzerine icra mahkemesi tarafından ipoteğin fekkine karar verilmesi.

2) Doğrudan doğruya iflas.

3) İflasın kaldırılması.

4) İflasın kapanmasına karar verilmesi.

5) Reddolanmış mirasın tasfiyesinin, mirasçılardan birinin mirası kabul talebi üzerine mahkeme tarafından durdurulması.

6) Konkordato mühleti verilmesi ve komiserin atanması.

7) Konkordatonun tasdiki.

8) Sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılmasında projenin ilanı ve ara dönem denetçisinin atanması.

9) Fevkalade hâllerde, kusuru olmaksızın borçlarını yerine getiremeyen borçluya mühlet verilmesi.

g) Çeşitli kanunlardaki çekişmesiz yargı işleri:

1) Nüfus kütüklerinin sayfa birleşim yerlerinin asliye hukuk mahkemesince mühürlenmesi.

2) Noterlerin göreve başlarken mahkemede yemin ettirilmeleri.

3) Noter evrak ve defterlerinden alınarak başka yere gönderilecek örneklerin mahkeme tarafından tasdiki.

4) Kamu görevlilerinin mahkeme huzurunda kanunen yemin etme zorunluluğunun öngörüldüğü diğer durumlar.

Son tahlilde sulh hukuk mahkemelerinin görevi HMK m.4 ile belirlenmiş olup aynı yasanın 383.maddesi ile çekişmesiz yargı işlerinde de görevli kılınmıştır. Bunun dışında yine HMK ve diğer yasalarda hüküm bulunması halinde sulh hukuk mahkemeleri belirlenmiş olan alanlarda görevli olacaktır.

D)Asliye Ticaret Mahkemesinin Görevi: 6102 sayılı TTK 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe girmeden hemen önce 26.06.2012 tarihli 6335 sayılı yasa ile bir takım değişiklikler yapılmıştır. Tüm bunların ışığında 6102 sayılı TTK'nın 5.maddesi

ticari davalar ve çekişmesiz yargı işlerinin görüleceği mahkemelerden bahsetmiştir. Buna göre;

MADDE 5- (1) Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir.

(2) Bir yerde asliye ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve 4 üncü madde hükmünce ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görülecek diğer işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılır. Bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, asliye ticaret mahkemelerinden biri veya birkaçı münhasıran bu Kanundan ve diğer kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilebilir.

(3) (Değişik: 26/6/2012-6335/2 md.) Asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi ve diğer hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki görev ilişkisi olup, bu durumda göreve ilişkin usul hükümleri uygulanır.

(4) (Değişik: 26/6/2012-6335/2 md.) Asliye ticaret mahkemesi bulunmayan yargı çevresindeki bir ticari davada görev kuralına dayanılmamış olması, görevsizlik kararı verilmesini gerektirmez; asliye hukuk mahkemesi, davaya devam eder.

Bu maddeye göre asliye ticaret mahkemesi aksine hüküm bulunmadıkça, müddeabihin değerine ve tutarına bakılmaksızın ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir. 2.fıkrafta “asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve 4.madde hükmünce ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görülecek diğer işlere” de asliye ticaret mahkemesinde bakılacağı belirtilmiştir. 6102 sy. TTK m.4’te ticari davalar ve çekişmesiz yargı işleri şu şekilde tanımlanmıştır:

MADDE 4- (1) Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

a) Bu Kanunda,

b) Türk Medenî Kanununun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969 uncu maddelerinde,

c) 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545, ticari

temsilciler, ticari vekiller ve diğler tacir yardımcıları için öngörölmüş bulunan 547 ilâ 554, havale hakkındaki 555 ilâ 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci maddelerinde,

d) Fikrî mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,

e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğler yerlere ilişkin özel hükümlerde,

f) Bankalara, diğler kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde, öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılır. Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar bundan istisnadır.

6102 sy. TTK m5/2,ilk cümleye göre asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve 4 üncü madde hükmünce ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görölecek diğler işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılır. Hangi hususların ticari sayıldığına da 4.madde hükmünde değinmiştik. Öyleyse bu madde hükmünün alanına giren konularda asliye ticaret mahkemesi görevli olacaktır. Ayrıca 5.madde 2.fikranın son cümlesine göre; “Bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, asliye ticaret mahkemelerinden biri veya birkaçı münhasıran bu Kanundan ve diğler kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilebilir.” Buna göre bir yerde ticaret davalarına bakan birden fazla asliye ticaret mahkemesinin varlığı halinde bunlardan birkaçının münhasır olarak yasalardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakması HSYK tarafından görevlendirilmek suretiyle belirlenebilir.

5.maddeyi biraz daha inceleyecek olursak; 3.fikrada asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesinin arasındaki ilişki iş bölümü ilişkisi değil, görev ilişkisi olarak belirlenmiştir. Buna göre asliye hukuk mahkemesinin görevli olduğu bir konuda asliye ticaret mahkemesinde dava açılması durumunda yahut tam tersi ihtimalde görevin kamu düzenine ilişkin olması sebebiyle yargılamanın her aşamasında görevsizlik iddiasında bulunulabilir ve hakim bunu kendisi de re’sen gözetebilir.

6102 sy. TTK m5/4'te ise bir yerde asliye ticaret mahkemesinin bulunmaması durumunda görevli mahkemenin nasıl belirleneceği sorununa çözüm getirilmiştir. Bu hükme göre: "Asliye ticaret mahkemesi bulunmayan yargı çevresindeki bir ticari davada görev kuralına dayanılmamış olması, görevsizlik kararı verilmesini gerektirmez; asliye hukuk mahkemesi, davaya devam eder." Görüldüğü gibi bir yerde asliye ticaret mahkemesinin bulunmaması görevsizlik kararı için bir sebep değildir, hükümde açıkça ifade edildiği gibi söz konusu ticari uyuşmazlığa asliye hukuk mahkemesinde çözüm getirilecektir. Diğer bir deyişle asliye ticaret mahkemesinin bulunmadığı bir yargı çevresinde ticari davalara asliye hukuk mahkemesi bakmakla görevlidir.

E)Tüketici Mahkemelerinin Görevi: Tüketici mahkemelerinin görev alanı 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile özel olarak düzenlenmiştir. Bu yasanın ilgili hükümlerini inceleyecek olursak 1.maddenin kanunun amacını 2.maddenin kanunun kapsamını ve 23.maddenin de tüketici mahkemelerinin görev ve yetkisini düzenlediğini görmüş oluruz. Buna göre sırasıyla maddeler şu şekildedir:

Madde 1 - Bu Kanunun amacı, (...) kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, aydınlatıcı, eğitici, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı önlemleri almak ve tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirme ve bu konudaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemektir.

Madde 2 - Bu Kanun, 1 inci maddede belirtilen amaçlarla mal ve hizmet piyasalarında tüketicinin taraflardan birini oluşturduğu her türlü tüketici işlemini kapsar.

Madde 23 - (Değişik madde: 06/03/2003 - 4822 S.K./30. md.)

Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır. Tüketici mahkemelerinin yargı çevresi, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Tüketici mahkemeleri nezdinde tüketiciler, tüketici örgütleri ve Bakanlıkça açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır. Tüketici örgütlerince açılacak davalarda bilirkişi ücretleri, 29 uncu maddeye göre bütçede öngörülen ödenekten Bakanlıkça karşılanır. Davanın, davalı

aleyhine sonuçlanması durumunda, bilirkişi ücreti 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak 29 uncu maddede düzenlenen esaslara göre bütçeye gelir kaydedilir. Tüketici mahkemelerinde görülecek davalar Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Yedinci Babı, Dördüncü Faslı hükümlerine göre yürütülür.

Tüketici davaları tüketicinin ikametgahı mahkemesinde de açılabilir.

Bakanlık ve tüketici örgütleri münferit tüketici sorunu olmayan ve genel olarak tüketicileri ilgilendiren hallerde bu Kanunun ihlali nedeniyle kanuna aykırı durumun ortadan kaldırılması amacıyla tüketici mahkemelerinde dava açabilirler.

Gerekli hallerde tüketici mahkemeleri ihlalin tedbiren durdurulmasına karar verebilir.

Tüketici Mahkemesince uygun görülen tedbir kararları, masrafı daha sonra haksız çıkan taraftan alınmak ve 29 uncu maddede düzenlenen esaslara göre bütçeye gelir kaydedilmek üzere, ülke düzeyinde yayınlanan gazetelerden birinde Basın İlan Kurumunca ve ayrıca varsa davanın açıldığı yerde yayınlanan mahalli bir gazetede derhal ilan edilir.

Kanuna aykırı durumun ortadan kaldırılmasına yönelik Tüketici Mahkemesi kararları ise masrafı davalıdan alınmak üzere aynı yöntemle derhal ilan edilir.

4077 sy. kanunun 2.maddesine göre; 1.maddede belirtilen amaçlarla mal ve hizmet piyasalarında tüketicinin taraflardan birini oluşturduğu her türlü tüketici işlemini bu kanun kapsamaktadır.

Aynı kanunun 23. maddesinde tüketici mahkemelerinin görev ve yetkilerine değinilmiştir ancak şu aşamada biz görev konusu ile ilgili kısmı ele alacağız: “Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır. Tüketici mahkemelerinin yargı çevresi, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.” (fıkra 1). Buna göre; Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un uygulanması sebebiyle doğabilecek tüm uyuşmazlıkları çözüme kavuşturmakla görevli mahkeme tüketici mahkemeleridir. Tüketici mahkemelerinin yargı çevreleri HSYK tarafından belirlenir.

4077 sy kanunun 23.maddesi 4.fikrasında: “Bakanlık ve tüketici örgütleri münferit tüketici sorunu olmayan ve genel olarak tüketicileri ilgilendiren hallerde bu Kanunun ihlali nedeniyle kanuna aykırı durumun ortadan kaldırılması amacıyla tüketici mahkemelerinde

dava açabilirler.” Bu hükme göre; bireysel bir tüketici sorunu olmayıp genel olarak tüketicileri ilgilendiren hususlarda Bakanlık ve tüketici örgütlerinin de tüketici mahkemelerinde dava açabileceklerinden bahsetmiştir. Bu da tüketici mahkemelerinin görevi ile ilgili diğer bir husustur.

Toparlayacak olursak; tüketici mahkemeleri; tüketicinin taraflardan birini oluşturduğu tüketici işlemleri ile münferit tüketici sorunu olmamasına rağmen genel olarak tüketicileri ilgilendiren hususlarda ve 4077 sayılı kanunun uygulanmasından doğan her türlü uyuşmazlığa bakmakla yükümlüdür. Ayrıca Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 24.03.2005 tarihli ve 188 sayılı kararı uyarınca tüketici mahkemelerinin bulunmadığı yerlerde bu konuya ilişkin davalara asliye ticaret mahkemesi değil, asliye hukuk mahkemesi bakacaktır.

2.YETKİ:

A)Genel Yetki Kuralı: Genel yetkili mahkeme 6100 sayılı HMK'nın 6.maddesi 1. fıkrasında belirlenmiştir:

MADDE 6- (1) Genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir.

Bu maddede HUMK'tan farklı olarak ikametgah adresi değil yerleşim yeri mahkemesi yetkili mahkeme olarak belirlenmiştir. Yerleşim yerinin nasıl saptanacağı hususu ise 2.fıkra ile Medeni Kanun hükümlerine atıf yapılarak çözüme kavuşturulmuştur:

MADDE 6- (2) Yerleşim yeri, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre belirlenir.

6100 sy. HMK m.5' e göre;

MADDE 5- (1) Mahkemelerin yetkisi, diğer kanunlarda yer alan yetkiye ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, bu Kanundaki hükümlere tabidir.

Söz konusu hükümler dikkate alındığında yetkili mahkemenin belirlenmesinde izlenecek yol şu şekilde olmalıdır:

① Öncelikle diğer kanunlarda belirlenmiş özel yetki kurallarının olup olmadığına bakmak gerekir.

② Diğer kanunlarda böyle bir özel yetki kuralı belirlenmemişse 6100 sy HMK'daki özel yetki kuralları ve genel yetki kuralı incelenmelidir.

B) Özel Yetki Kuralları:

❶ **Davalının birden fazla olması hâlinde yetki:** 6100 sy HMK'nın 7.maddesinde bu konuya açıklık getirilmiştir. Buna göre;

MADDE 7- (1) Davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. Ancak, dava sebebine göre kanunda, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse, davaya o yer mahkemesinde bakılır.

(2) Birden fazla davalının bulunduğu hâllerde, davanın, davalılardan birini sırf kendi yerleşim yeri mahkemesinden başka bir mahkemeye getirmek amacıyla açıldığı, deliller veya belirtilerle anlaşılırsa, mahkeme, ilgili davalının itirazı üzerine, onun hakkındaki davayı ayırarak yetkisizlik kararı verir.

Bu maddede belirtilmek istenen husus, davalı tarafın birden fazla olması halinde davanın davalılardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabileceğidir. Eğer dava sebebine göre davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme yasalarca belirlenmişse davaya o yer mahkemesinde bakılacaktır. Bu noktada artık davalılardan birini seçip onun yerleşim yeri mahkemesinde dava açma imkanı yoktur.

İlgili maddenin 2. fıkrasında davacının da kötüniyetle hareket ederek davalılardan birini sırf kendi yerleşim yerinden başka bir mahkemeye getirmek amacıyla diğer davalının yerleşim yerinde davanın açıldığı saptanırsa, ilgili davalının itirazı üzerine, onun hakkındaki dava ayrılarak yetkisizlik kararı verilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus “davalının itirazı üzerine” ibaresidir. Öyle ki söz konusu davalı itiraz etmediği takdirde mahkeme bunu re'sen inceleyemeyecektir.

❷ **Bir yerde geçici olarak oturanlara karşı açılacak davalarda yetki:** Bir yerde geçici olarak oturanlar, o yerde kalıcı olarak yerleşme niyetinde olmayıp belli bir süre ikamet edenlerdir. Bunlara örnek olarak; memur, öğrenci, asker vb. kişileri gösterebiliriz. Öyle ki HMK madde 8'de bu gruptakilere karşı açılacak olan davalarda yetki kuralından bahsedilmiş ve şöyle denilmiştir:

MADDE 8- (1) Memur, işçi, öğrenci, asker gibi, bir yerde geçici olarak oturanlara karşı açılacak alacak veya taşınır mal davaları için, orada bulunmaları uzunca bir süre devam edebilecekse, buldukları yer mahkemesi de yetkilidir.

Bu maddede özellikle dikkat edilmesi gereken iki nokta bulunmaktadır. Birincisi bahsi geçen maddedeki “ alacak veya taşınır mal davaları için” ibaresidir. Öyleyse alacak veya taşınır mal davaları haricindeki davalarda, bir yerde geçici olarak oturanlara karşı buldukları yer mahkemesi yetkili değildir. Bir yerde geçici olarak oturanlara karşı ancak bu konular sebebiyle buldukları yer mahkemesinde dava açılabilir. Dikkat edilmesi gereken ikinci nokta ise son satırdaki “de” bağlacıdır. Buna göre geçici olarak bir yerde oturanlara karşı belirtilen hususlarda, buldukları yer mahkemesinde dava açılması yetkisi münhasır yetki niteliğinde değildir. Diğer bir deyişle bu konularda hem bir yerde geçici oturan kişinin bulunduğu yer mahkemesi hem de genel yetkili mahkeme olan davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir.

❶ **Türkiye’de yerleşim yerinin bulunmaması hâlinde yetki:** Kişinin Türkiye’de yerleşim yerinin bulunmaması halinde yetkili mahkemenin neresi olacağı sorunu çözüme kavuşturan HMK m.9’a göre;

MADDE 9- (1) Türkiye’de yerleşim yeri bulunmayanlar hakkında genel yetkili mahkeme, davalının Türkiye’deki mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesidir. Ancak, diğer özel yetki hâlleri saklı kalmak üzere, malvarlığı haklarına ilişkin dava, uyuşmazlık konusu malvarlığı unsurunun bulunduğu yerde de açılabilir.

❷ **Sözleşmeden doğan davalarda yetki:** Bu husus 6100 sy HMK m.10’da tek bir cümleyle belirtilmiştir. Buna göre;

MADDE 10- (1) Sözleşmeden doğan davalar, sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde de açılabilir.

Yine bu maddede de “de” bağlacı kullanılmak suretiyle hem sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesi hem de genel yetki kuralı ile davalının yerleşim yeri mahkemesi yetkili olacaktır.

Burada ayrıca dikkat edilmesi gereken husus sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinden ne anlaşılması gerektiğidir. 6098 sayılı yeni Borçlar Kanunu’nun 89.maddesi ifa yeri kavramını ve somut olayda nasıl belirleneceğini açıklamıştır:

MADDE 89- Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir.

Aksine bir anlaşma yoksa aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.

Sözleşmelerden doğan borçlarda eğer genel yetki kuralı değil de HMK m.10 hükmü işletilmek isteniyorsa öncelikle ifa yerinin neresi olduğu konusunun çözüme kavuşturulması gerekir. Bu husus belirlendikten sonra yetkili mahkemenin tespit edilmesi mümkün olabilir.

☛ **Mirastan doğan davalarda yetki:** Bu konuda HMK'nın 11.maddesi şöyle demektedir:

MADDE 11- (1) Aşağıdaki davalarda, ölen kimsenin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir:

a) Terekenin paylaşılmasına, yapılan paylaşma sözleşmesinin geçersizliğine, ölüme bağlı tasarrufların iptali ve tenkisine, miras sebebiyle istihkaka ilişkin davalar ile mirasçılar arasında terekenin yönetiminden kaynaklanan davalar.

b) Terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak tüm davalar.

(2) Terekede bulunan bir mal hakkında açılmak istenen istihkak davası, terekenin yazımı ve tespiti zamanında mal nerede bulunuyorsa, orada da açılabilir.

(3) Mirasçılık belgesinin iptali ve yeni mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin davalarda, mirasçıların her birinin oturduğu yer mahkemesi de yetkilidir.

Bu maddenin 1.fıkrasına göre; a)terekenin paylaşılmasına, yapılan paylaşma sözleşmesinin geçersizliğine, ölüme bağlı tasarrufların iptali ve tenkisine, miras sebebiyle istihkaka ilişkin davalar ile mirasçılar arasında terekenin yönetiminden kaynaklanan davalar ve b)terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak tüm davalarda ölen kimsenin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir.

Ancak 2. ve 3. fıkralarda kesin yetki kuralı benimsenmemiş, bu fıkralardaki hususlara dayalı olarak açılacak davalarda ölenin son yerleşim yeri mahkemesinin yanında genel yetkili mahkeme de yetkili kabul edilmiştir.

⑥ **Taşınmazın aynından doğan davalarda yetki:** HMK m.12’de bu konu belirtilmiştir:

MADDE 12- (1) Taşınmaz üzerindeki aynı hakka ilişkin veya aynı hak sahipliğinde değişikliğe yol açabilecek davalar ile taşınmazın zilyetliğine yahut alıkoyma hakkına ilişkin davalarda, taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir.

(2) İrtifak haklarına ilişkin davalar, üzerinde irtifak hakkı kurulan taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde açılır.

(3) Bu davalar, birden fazla taşınmaza ilişkinse, taşınmazlardan birinin bulunduğu yerde, diğerleri hakkında da açılabilir.

⑦ **Karşı davada yetki:** Karşı davada yetki konusuna HMK m13’te değinilmiştir:

MADDE 13- (1) Kesin yetkinin söz konusu olmadığı hâllerde, asıl davaya bakan mahkeme, karşı davaya bakmaya da yetkilidir.

Buna göre asıl davaya bakan mahkeme karşı davada da (kesin yetki söz konusu değilse) yetkilidir.

⑧ **Şubeler ve tüzel kişilerle ilgili davalarda yetki:** Şubeler ve tüzel kişilerle ilgili davalarda yetki kuralı HMK m.14’te belirtilmiştir:

MADDE 14- (1) Bir şubenin işlemlerinden doğan davalarda, o şubenin bulunduğu yer mahkemesi de yetkilidir.

(2) Özel hukuk tüzel kişilerinin, ortaklık veya üyelik ilişkileriyle sınırlı olmak kaydıyla, bir ortağına veya üyesine karşı veya bir ortağın yahut üyenin bu sıfatla diğerlerine karşı açacakları davalar için, ilgili tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir.

HMK m14/1 hükmü açıktır. 2. fıkrada ise yetkili mahkeme olarak tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkili sayılmıştır. Bu fıkrada tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yeri belirleyebilmemiz için Türk Medeni Kanunu 51.maddeye atıfla bakmamız gerekmektedir. Bu maddeye göre;

MADDE 51.- Tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yerdir.

⑨ **Sigorta sözleşmelerinden doğan davalarda yetki:** Sigorta davalarından doğan davalarda yetkili mahkemenin neresi olacağı hususu HMK m.15'te belirtilmiştir. Bu maddeye göre:

MADDE 15- (1) Zarar sigortalarından doğan davalar, sigorta, bir taşınmaza veya niteliği gereği bir yerde sabit bulunması gereken yahut şart kılınan taşınıra ilişkinse, malın bulunduğu yerde; bir yerde sabit bulunması gerekmeyen veya şart kılınmayan bir taşınıra ilişkinse, rizikonun gerçekleştiği yerde de açılabilir.

(2) Can sigortalarında, sigorta ettirenin, sigortalının veya lehtarın leh veya aleyhine açılacak davalarda onların yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir.

(3) Bu hüküm deniz sigortalarından doğan davalarda uygulanmaz.

⑩ **Haksız fiilden doğan davalarda yetki:** Haksız fiilden doğan davalarda yetki konusu HMK m.16'da açıklığa kavuşturulmuştur:

MADDE 16- (1) Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir.

Buna göre haksız fiilden doğan davalarda;

- haksız fiilin işlendiği veya
- zararın meydana geldiği yahut
- zararın gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da
- zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir.

C) Yetki Sözleşmesi: Yetki sözleşmesi, tarafların aralarında doğmuş bulunan veya doğabilecek olan uyuşmazlıklarla ilgili olarak uyuşmazlığın çözüme kavuşturulması konusunda yetkili mahkemeyi serbestçe tayin edebildikleri bir sözleşme türüdür. Kanunkoyucu, taraflardan birinin güçlü, diğerinin zayıf taraf olması durumunda yetki sözleşmesinin hakkaniyete uygun şekilde hazırlanmaması ihtimalini göz önüne alarak, söz konusu yetki sözleşmesinin sadece tacirler veya kamu tüzel kişileri tarafından düzenlenebileceğini öngörmüştür. Bu konuya açıklık getiren HMK m.17:

MADDE 17- (1) Tacirler veya kamu tüzel kişileri, aralarında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlık hakkında, bir veya birden fazla mahkemeyi sözleşmeyle yetkili kılabilirler.
Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça dava sadece sözleşmeyle

belirlenen bu mahkemelerde açılır.

Her ne kadar yasada tacirler ve kamu tüzel kişilerinin yetki sözleşmesi yapabilecekleri belirtilmişse de bu hüküm mutlak değildir. Şöyle ki tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri konular ile kesin yetki hallerinde yetki sözleşmesi yapılamaz. Bununla ilgili hüküm HMK m.18/1'de yer almaktadır:

MADDE 18- (1) Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri konular ile kesin yetki hâllerinde, yetki sözleşmesi yapılamaz.

Yetki sözleşmesinin geçerlilik şartları ise HMK m.18'de belirtilmiştir. Buna göre:

MADDE 18- (2) Yetki sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı olarak yapılması, uyuşmazlığın kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirlenebilir olması ve yetkili kılınan mahkeme veya mahkemelerin gösterilmesi şarttır.

Bu maddeye göre bir yetki sözleşmesinin geçerli olabilmesi için;

- Yetki sözleşmesinin tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği konulardan oluşması
- Yetki sözleşmesinin yapılacağı hususlarda kesin yetki kuralının olmaması
- Yetki sözleşmesinin yazılı olarak yapılması
- Uyuşmazlığın kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirlenebilir olması
- Yetki sözleşmesinde yetkili kılınan mahkeme veya mahkemelerin gösterilmesi şarttır.

Elbette ki HMK m.17'ye dayanarak tarafların tacir veya tüzel kişi olması gerektiği şartının da aranması gerekir. Çünkü taraflar bu kişilerden oluşmuyorsa yetki sözleşmesi de geçerli olmayacaktır.

D)Yetki İtirazı: Diğer bir husus da yetki itirazıdır. Yetki itirazı HMK'nın 19.maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre:

MADDE 19- (1) Yetkinin kesin olduğu davalarda, mahkeme yetkili olup olmadığını, davanın sonuna kadar kendiliğinden araştırmak zorundadır; taraflar da mahkemenin yetkisiz olduğunu her zaman ileri sürebilir.

(2) Yetkinin kesin olmadığı davalarda, yetki itirazının, cevap dilekçesinde ileri sürülmesi gerekir. Yetki itirazında bulunan taraf, yetkili mahkemeyi; birden fazla yetkili mahkeme varsa seçtiği mahkemeyi bildirir. Aksi takdirde yetki itirazı dikkate alınmaz.

(3) Mahkeme, yetkisizlik kararında yetkili mahkemeyi de gösterir.

(4) Yetkinin kesin olmadığı davalarda, davalı, süresi içinde ve usulüne uygun olarak yetki itirazında bulunmazsa, davanın açıldığı mahkeme yetkili hâle gelir.

HMK m.19/1'e göre yetkinin kesin yetki olduğu davalarda, mahkeme yetkili olup olmadığını davanın sonuna kadar kendiliğinden araştırmak zorundadır. Aynı şekilde taraflar da mahkemenin yetkisiz olduğunu yargılamanın sonuna kadar her zaman ileri sürebilir.

Fıkra 2'ye göre ise; yetkinin kesin olmadığı durumlarda yetki itirazının cevap dilekçesinde ileri sürülmesi gerekir. Ancak yetki itirazında bulunan taraf, yetkili mahkemeyi, eğer birden fazla mahkeme varsa seçtiği mahkemeyi bildirmelidir. Aksi takdirde yetki itirazı yapılmamış sayılır.

Mahkemenin yetkisizlik kararında yetkili mahkemeyi de göstereceği hususu 3.fıkra düzenlenmiştir.4.fıkra; yetkinin kesin yetki olmadığı davalarda davalı, süresi içinde ve usulüne uygun olarak yetki itirazında bulunmazsa, davanın açıldığı mahkemenin yetkili hale geleceği belirtilmiştir.

6100 sy HMK'nın "görevsizlik veya yetkisizlik kararı üzerine yapılacak işlemler" başlıklı 20.maddesine göre;

MADDE 20- (1) Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi hâlinde, taraflardan birinin, bu karar verildiği anda kesin ise bu tarihten, süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde, bu mahkemece davanın açılmamış sayılmasına karar verilir.

(2) Dosya kendisine gönderilen mahkeme, kendiliğinden taraflara davetiye gönderir.

Bu maddede kanunkoyucunun "kanun yoluna başvurulması mümkün olan ve kanun yoluna başvurulması mümkün olmayan karar" konusunda ayırım yaptığı görülmektedir. Yetkisizlik kararı kesin hüküm niteliği taşıyan bir mahkeme kararı için verilmişse, bu durumda kararın kesinleştiği tarihten itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak dava dosyasının yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Eğer mahkemenin verdiği karar kesin hüküm niteliği taşıyorsa kanun yoluna başvurulması

gerekir. Söz konusu kanun yolu başvurusunun reddi halinde, red kararının tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak dava dosyasının yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir.

Bahsi geçen yetkili mahkemeye başvurunun yapılmaması halinde bu mahkemece davanın açılmamış sayılmasına karar verilir.

HMK m.21'de yargı yerinin belirlenmesini gerektiren haller 4 başlık altında toplanmıştır. Buna göre;

MADDE 21- (1) Aşağıdaki hâllerde, davaya bakacak mahkemenin tayini için yargı yeri belirlenmesi yoluna başvurulur:

- a) Davaya bakmakla görevli ve yetkili mahkemenin davaya bakmasına herhangi bir engel çıkarsa.
- b) İki mahkeme arasında yargı çevrelerinin sınırlarının belirlenmesi konusunda bir tereddüt ortaya çıkarsa.
- c) İki mahkeme de görevsizlik kararı verir ve bu kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleşirse.
- ç) Kesin yetki hâllerinde, iki mahkeme de yetkisizlik kararı verir ve bu kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleşirse.

Yargı yeri belirlenir.

Bu dört halden birinin gerçekleşmesi durumunda HMK m.22 hükmü işletilerek yargı yeri belirlenir. HMK m.22 hükmü:

MADDE 22- (1) Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına herhangi bir engel bulunduğu yahut iki mahkeme arasında yargı çevrelerinin sınırlarının belirlenmesinde tereddüt ortaya çıktığı takdirde, yetkili mahkemenin tayininde, ilk derece mahkemeleri için bölge adliye mahkemelerine, bölge adliye mahkemeleri için Yargıtaya başvurulur.

(2) İki mahkemenin aynı dava hakkında göreve veya yetkiye ilişkin olarak verdikleri kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleştiği takdirde, görevli veya yetkili mahkeme, ilgisine göre bölge adliye mahkemesince veya Yargıtaya belirlenir.

Yargı yerinin belirlenmesine ilişkin inceleme usulü ve doğuracağı sonuç HMK m.23'te belirtilmiş ve HMK'daki yetki ile ilgili hükümler bu madde ile bitmiştir. Bu maddeye göre:

MADDE 23-(1) Yargı yerinin belirlenmesine ilişkin inceleme dosya üzerinden yapılabilir.

(2) Bölge adliye mahkemesince veya Yargıtayca verilen yargı yeri belirlenmesi ile kanun yolu incelemesi sonucunda kesinleşen göreve veya yetkiye ilişkin kararlar, davaya ondan sonra bakacak mahkemeyi bağlar.